

Lavastaja Kati Kivitar: „Lihtne on last võltsi ja odava lavastusega teatrist sootuks peletada.“

„Lastele lavastamine hakkas mind rohkem köitma siis, kui ise lapse sain ja süda õrnema koha peale liikus,“ muigab lavastaja Kati Kivitar, kes äsja tõi rahvusooperi lavale lastetüki „Isand Tuutu ja salajane teatripööning“. Lavalugu sündis kunstnik Edgar Valteri lastejutu „Isand Tuutu ettevõtmised“ tõukel. Edgar Valteri loodud võlumaailmaga ei töötanud Kati esimest korda. Ju on sel põhjus, et tolle kunstniku loodu teda aina lavastama tõukab.

„Mu oma kallis poisieksemplar sai üheks eesnimeliseks Valter,“ sõnab Kati. „Temaga koos kasvamine ja oma elu seadmine imelisse Karlovasse Tartus on teinud mind professionaalsete valikute osas üsna kaalutlevaks. Kui miskit lavastada võtan, siis jälle vaid selliseid töid, mille esietendumise päeval on tunne, et olen saanud rohkem kui andnud. Heas meeskonnatöös, väärt dramaturgia seltsis nii tavaliselt ju peakski olema.“

Kati tunnistab, et elukutseline lasteteatri lavastaja ta siiski ei ole: „Sain koreograafikutse Mait Agu ajal ja draamalavastaja kutse Kalju Komissarovi käe all. Olen laval toimuvat seadnud tegelikult väga laial vormiskaalal. Broadway hittkomöödia Eesti versiooni lavastamisest kuni suurooperi, Wagneri „Tannhäuseri“ koreograafiani. Sekka ka näiteks muhe jalgrattaballett või lühifilmike, õppejõutöö ülikoolis või näitejuhitöö ooperiteatris ja palju muud. Lastelavastused näivad käivat pealkirja alla „palju muud“.

Konfliktivabad lood, mis tahavad pusimist

Kõigi teiste tegemiste kõrval paistab Kati kui eluaegne Edgar Valteri lugude lavastaja. Järjepanu on leidnud tee lavale nii Pokud, Sipsik kui ka isand Tuutu. „Peale „Pokude aastaringi“ lavastumist 2012. aastal Estonias sain Edgar Valteri pärijalt magusaid kiidusõnu ja sooja soovitusel lugeda Tuutu lugu — ning kui huvi pakub, siis kuskil teatris see lavale tuua,“ meenutab ta.

„Pakkuski huvi ja laval ta nüüd on. Ent Valteri loodut lavastada pole kerge. Tema teostes — näiteks Pokud, isand Tuutu, aga ka tema illustreeritud Sipsik — puudub konflikt, läbiv tegevustik, suhete arengu järgnevus, ühesõnaga kõik, mis teatrilavastuse dramaturgias üldiselt justkui abc peaks olema. Need on vaja peenetundeliselt juurutada või siis jäädagi selle juurde, et

ohtuleht.ee

Rahvusooper Estonia
Estonia teater
VAT Teater
Noorsooteater
Rakvere Teatrimaja
Teater

tasakesi, tundetargalt, jälgida käpajälgi lumisel metsateel. Lihtsakoelist lustitükki neist õrnarmsatest teostest komponeerida oleks vanameistri loodud tegelaste suhtes alatu tegu. Õnneks hoiavad Valteri tublid pärijad nende teoste võimalikul kasutamisel pilku peal.“

Lavastajaid, kes tahaksid jutustada lugusid lastele, pole kunagi olnud ülemäära palju. Kas lastele lavastamine on selle võrra tänamatum, et nemad ju kriitikat ei kirjuta ja lavastajat käekõrval parnassile ei vii? Või on põhjus ka selles, et lapsvaataja on pööraselt aus ja teda petta pole võimalik — sestap on ka lavastaja vastutus suurem?

(Gabriela Urm)

„Lastele siira ja eetilise kultuurilise ninaesise pakkumine läbi teatri on üpris ajamahukas ja keeruline ülesanne, suur töö kogu meeskonnale, kelle lavastaja endaga koosloomesse kaasa kutsub,“ pakub Kati vastuseks. „Iga lavastaja seda suurt vaeva võtta ei tahagi. Head lastelood on lihtsalt tehniliselt keerulisemad, mängulisemad ja nõuavad enam fantaasiat, kui täiskasvanutele mõeldud lavalood. Lihtne on last võltsi, odava ja lohaka lavastusega teatrist sootuks peletada nii, et temast suureks saades meie teatripublikuna järelkasvu ei saagi.

Vastutus on suur.“

Laps küsib alati: miks?

Lastelavastuste puhul näib tõusvat üsna palju küsimusi, mis tegijaile peavalu tekitavad. „Tänapäevases teatris on ju veider vaadata, kui täiskasvanud näitleja hakkab mängima peenikese häälega Sipsikut või kuueaastast Marti, Anu, või siis kehastub tões ja meeles juurselleriks või baklažaaniks,“ mõtiskleb Kati.

„Laps saalis, nagu ka näitleja proovide ajal, küsib lihtsalt: miks? Ja vastus peab olema ilmselge, loogiline, ainuvõimalik. Seega on palju peamurdmist, kuidas kõik asjaolud dramaturgiliselt ja mängulaadis klappima saada nii, et tekiks tervikmaailm. See on iga protsessi puhul absoluutsest nullist alustamine, et tulemuseks oleks täpne nn rätsepaülikond, mitte tarbekaup ehk kommerts.“

Teater, vastupidi Disney animatsioonide formaadindusele, võiks pakkuda lastele meelelahutuse asemel teatri võlumaailma kogemise tunnet hetkes, ruumis, teistega jagatult, arutleb Kati.

„Mind köidab, kui teatriloo sees on hellust ja hoidmist ja siirust, kui see räägib meiega tasasel häälel ja otse just sellest, millest unistame ja millel on päriselt väärtus, inimeseks olemise mõõde.

Ja, muide, lapspublikut kipuvad tegijad sageli alahindama,“ lisab ta. „Minu meelest mõistavad lapsed ka väga tinglikku teatrit. Sageli ka nn lõpetamata lauseid. Neil pole fantaasia- ja mängumaailm veel ununenud, vaim on valmis vastu võtma palju rohkematki, kui kultuuriliselt välja kujunenud täiskasvanuil.“

(Gabriela Urm)

Seda, milline on läbinisti hea lasteteater, näikse Kati unepealt teadvat. „Allahindlusteta, peenelt komponeeritud, fantaasias pillav, tehniliselt filigraanne, võltsivaba ja oma saladusega,“ pakub ta. „Just saladus teeb minu meelest teatrist teatri. Selle puudumisel ei tahaks tegijad teha ega oleks vaatajatel õieti midagi vaadata.“

Lavastaja ja liikumisjuht Kati Kivitar

Sündinud 25. mail 1977 Tartus.

Lõpetanud 1995 Tartu 8. Keskkooli, 2000. aastal tantsujuhtimise eriala Tallinna ülikoolis ja 2007. aastal Tartu ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia lavastajana.

Õppinud 2000–2003 Tallinn ülikoolis kultuuriajaloo magistrantuuris ja 2006–2008 Eesti muusika-ja teatriakadeemia magistrantuuris.

Oli 1997–2001 tantsutrupi MaxX tantsija ja koreograaf, kuulus Eesti tantsuagentuuri algatusmeeskonda.

Diplomilavastuse „Paar“ tegi nukuteatris, hiljem lavastanud Rakvere teatris, VAT-teatris, Eesti kontserdis ja rahvusooperis Estonia. Mullu tõi Tartu raekoja platsile kaks lavastust: „Rahu skulptor“, millega tähistati Tartu rahu 100. aastapäeva ja „Hingelind“, millega avati Valgusküla.

Allikas: Eesti Entsüklopeedia

Salajase teatripööningu lugu

Eesti Rahvusooperi kammersaalis mängitakse Kati Kivitari muusikalist lastelavastust „Isand Tuutu ja salajane teatripööning“, mis põhineb Edgar Valteri lastejutul „Isand Tuutu ettevõtmised“.

Lavalugu hakkab hargnema, kui jõulupeoks head materjali otsivad estoonlased satuvad teatri pööningule. Lahti rullub muusikaline seiklus Isand Tuutust ning kahest kratist, kes hakkavad teatri pööningul tegelema heategevusega. Mida jutustavad meile pööningul olevad asjad, mida on meil nendelt õppida? Loo käigus tutvuvad lapsed mitme olulise mõttega: nõrgemat tuleb märgata, ausus on auasi, oma perest ja kodust tuleb hoolida ja omi peab hoidma. Kõike seda ühendab Ove-

Kuth Soosaare komponeeritud muusika elavas esituses.
Laulutekstide autor on Leelo Tungal, valguskunstnik Anton
Kulagin ning nukumeister Evelin Vassar. Mängivad Mart Madiste
või Urmas Põldma, René Soom või Aare Kodasma ning Janne
Ševtšenko või Kadri Nirgi. Kratat kehastab Rauno Kaibiainen,
Kratat Merilin Kirbits.